

Posudek oponenta disertační práce Václava Kotrmana

“Kubánské zahraniční mise v Africe v 60. letech 20. století a Československo”

předkládané v roce 2018 na Ústav světových dějin FF UK

Doktorand se zabývá problematikou zahraničních aktivit Kuby v době, kdy Castrův režim kritizoval politiku Sovětského svazu a jeho evropských spojenců vůči hnutím usilujícím ve světě o svržení prozápadních vlád jako ústup z revolučních pozic a zdůrazňoval nutnost aktivní podpory ozbrojeného boje proti zájmům Západu, především Spojených států v Asii, Africe a Latinské Americe. Zatímco v Latinské Americe volil výcvik partyzánů na Kubě, odkud pak odcházeli často přes Prahu do různých latinskoamerických zemí, posílal do Afriky vojenské instruktory, posléze i vlastní vojáky, a v Asii podporoval zejména ve Vietnamu nepřátele Spojených států materiálně. Sovětský svaz a státy jeho bloku tyto aktivity pečlivě sledovaly, což platí zejména o Československu, jehož pozice byly v této době na Kubě nejlepší ze všech východoevropských zemí. Odráží se to v diplomatické korespondenci, z níž Kotrman při práci na své disertaci vycházel.

Doktorand si pro svou analýzu vybral téma, jímž se dosud v české literatuře nikdo nezabýval. Z pochopitelných důvodů mu nevěnovala pozornost ani mezinárodní odborná veřejnost, již dosud zaujal v oblasti československo-kubánských vztahů vlastně jen československý podíl na operaci Manuel (zde viz zejm. práci Juan B. Yofre, *Fue Cuba, Buenos Aires 2014*). Musel proto pracovat především s archivním materiálem české provenience, kde využíval hlavně fondů Archivu Ministerstva zahraničních věcí a Archivu bezpečnostních složek. Už jen proto je jeho analýza přínosem pro studium československo-kubánských vztahů resp. obrazu Kuby v československých dokumentech úředního původu.

Kromě toho, že je autor dobrým historikem, je zkušeným redakčním pracovníkem a tento fakt se odráží jak ve struktuře práce tak v samotném výkladu. Kotrman si cíl jasně a jednoznačně vymezil, výklad je plynulý, jeho linie je nepřerušovaná, argumenty jsou přesvědčivé. Autorova redakční zkušenost je také značnou výhodou při rozvržení práce a jejím přehledném členění do tří větších částí. V první prezentuje historický vývoj Kuby ve dvacátém století, kde vychází především z klasické literatury, což platí i pro kapitoly věnované vztahům Československa a Latinské Ameriky k Latinské Americe a ke Kubě, kde právem vysoce oceňuje doktorskou disertaci Hany Bortlové mapující s využitím archivních pramenů vztahy mezi Kubou a Československem na konci padesátých a na začátku šedesátých let. Další blok je věnován myšlenkám vývozu revoluce v obecné podobě, která našla své vyjádření v konceptu revolučních ohnisek, v posledním bloku pak Kotrman popisuje kubánskou politiku v Africe v šedesátých letech, především v případě Alžírska a Konga. Ve střízlivě formulovaném závěru potom ve shodě se skutečností konstatuje, že „vedle Kuby neexistuje druhý příklad takto malé a chudé země, která by se ve velkém angažovala na tolika zahraničních scénách a navíc dosahovala vlastně i parametrů *Global Strategy*.“ (str. 230)

Svých zkušeností z redakce cizích rukopisů využívá Kotrman také při práci s odkazy a poznámkovým aparátem vůbec, zmiňované zkušenosti mu pomáhají i v napsání textu skutečně čtivého, stávají se však jistou nevýhodou ve chvíli, kdy se jazykem zřejmě automaticky přibližuje k běžnému čtenáři a použije výrazů, které jsou vlastní spíše publicistickému stylu. Jen jako příklad uvádím výrok „ekonomika byla v dobré kondici“ (str. 24). Zcela vyjimečně pak použije ne zcela adekvátní výraz, viz např. spojení „úbytek nezaměstnanosti“ místo

„pokles nezaměstnanosti“ (opět str. 24), který je zase bezpečně ovlivněn publicistikou. Výjimkou jsou i faktické chyby, argentinský velvyslanec Abel Posse nepůsobil na počátku devadesátých let pouze dva roky (viz str. 219).

Jednoznačným přínosem pro zkoumání československo-kubánských vztahů v šedesátých letech dvacátého století jsou pak ty části práce, v nichž Kotrman analyzuje konkrétní archivní materiál a na základě této analýzy rekonstruuje postoje československé diplomacie ke Kubě nejen v oblasti zahraniční politiky. Kotrmanova práce s archivními prameny je zde příkladná a jejich interpretaci a využití nelze nic vytknout.

Zajímavá by ovšem bylo sledovat proměnu pohledu československé diplomacie na kubánské aktivity v Africe v šedesátých a osmdesátých letech, které ovšem už nejsou předmětem hlavního Kotrmanova zájmu. Stejně jako československo-kubánské vztahy ve druhé polovině šedesátých let, kdy považovala československá rozvědková operaci Manuel za potenciální ohrožení vztahů Československa a Latinské Ameriky. Další zajímavým předmětem diskuse či studia by pak jistě byla kubánská reakce na československý rok 1968, jíž zase nevěnovali českoslovenští a pak ani čeští autoři téměř žádnou pozornost.

Předložená disertace splňuje všechny požadavky kladené na disertační práci, a proto ji doporučuji k obhajobě a v předběžně ji klasifikuji jako *prospěl*.

V Praze, dne 8. května 2018.

Prof. dr. Josef Opatrný